

Rok 14 Numer 632 (86)
22 października 2010 r.

W tym numerze:

⇒ POZNAJEMY SZCZEGÓŁY REORGANIZACJI UNIJNEJ POLITYKI JAKOŚCI

POZNAJEMY SZCZEGÓŁY REORGANIZACJI UNIJNEJ POLITYKI JAKOŚCI

Rolnikom gospodarującym na terenach górskich i producentom sprzedającym żywność bezpośrednio konsumentom zostaną udostępnione nowe unijne etykiety dot. jakości produktów - wynika z widzianych przez *Agra Europe* dokumentów, które „wyciekły” z Komisji.

Wstępne propozycje dotyczące polityki jakości - które mają ukazać się 8 grudnia br. – wprowadzają także pomysł zastrzeżenia oznaczenia Gwarantowanej Tradycyjnej Specjalności (GTS) dla produktów przetworzonych zawierających składniki, które same są uznawane przez UE za specjalności regionalne.

Pakiet „jakościowy” obejmuje proponowane nowe rozporządzenie w sprawie polityki jakości produktów rolnych, modyfikację przepisów dot. jednolitej wspólnej organizacji rynków odnośnie standardów handlowych, zestaw wskazówek w sprawie etykietowania żywności zawierającej składniki cieszące się statusem chronionego pochodzenia oraz dalsze rekomendacje dotyczące najlepszej praktyki rozwijania programów certyfikacji.

Wstępne propozycje stwierdzają: „Rolnicy i producenci artykułów rolnych stoją w obliczu presji konkurencji, wynikającej z reformy polityki działania, globalizacji, skupienia siły przetargowej w sektorze handlu detalicznego oraz samego stanu gospodarki. Jednocześnie konsumenci w coraz większym stopniu poszukują autentycznych wyrobów wytworzonych przy użyciu szczegółowo określonych i tradycyjnych metod.”

Cztery programy, jedno rozporządzenie

Dokument stanowczo broni koncepcji rozróżniania jakości na szczeblu unijnym, ostrzegając, że narodowe programy etykietowania mogą „wprowadzać konsumentów w błąd, przeszkadzać w wymianie wewnątrzunijnej” i stanowić nierówną konkurencję. Czyni się jednak wyjątek dla lokalnych inicjatyw sprzedaży bezpośredniej, którym zostanie wprowadzone nadane oznaczenie unijne, jednak, jak się uważa, bardziej odpowiednie jest ich funkcjonowanie na poziomie państw członkowskich.

Istniejące narzędzia zostaną zreorganizowane i przegrupowane w ramach jednolitego unijnego rozporządzenia o polityce jakości, obejmującego cztery typy programów: Chronioną Nazwę Pochodzenia (ChNP) i Chronione Oznaczenie Geograficzne (ChOG), Gwarantowaną Tradycyjną Specjalność (GTS) oraz Rolnictwo Lokalne i Sprzedaż Bezpośrednią.

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

Prawa autorskie do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione

Programy etykietujące zostaną umieszczone w ramach jednej struktury regulacyjnej – odrębnej od norm handlowych – a czuwać nad nimi będzie jednolity „komitet ds. polityki jakości”. Pozwoli to na ściślejszą harmonizację zasad kwalifikowalności i wymagań dot. monitoringu.

Wina i alkohole wysokoprocentowe – dla których obowiązuje równoległy, ustanowiony już dawno przez UE system wskazań geograficznych czy też *apelacji* - nie są włączone w nowy pakiet, zaś Komisja obiecuje dokonać oceny tego podziału "w późniejszym terminie". Niemniej jednak wstępne propozycje zmierzają do zbliżenia (konwergencji) nowej struktury przepisów dotyczącej środków spożywczych z istniejącymi zasadami na temat wina.

Propozycje mają na celu stworzenie składającego się z warstw systemu, w którym wszystkie produkty wysokiej jakości znajdują odpowiednią niszę. Dla ChNP i ChOG zastrzeżone zostały kryteria wejściowe, natomiast opcjonalne zastrzeżone pojęcia (określenia, które nie są zastrzeżone obowiązkowo) i nowe logo „rolnictwo lokalne” podlegają „mniej uciążliwemu” systemowi kontroli i przekazują różne gwarancje zapewnienia jakości.

Komisja domaga się „władzy nad budżetem”, aby bronić unijnych produktów jakościowych na rynku światowym.

Propozycje nie pociągają za sobą żadnych implikacji budżetowych, jednak Komisja domaga się „władzy nad budżetem”, aby móc bronić unijnych produktów jakościowych na rynku globalnym, i podkreśla konieczność udostępnienia, "na bazie scentralizowanej", środków z tytułu Rozwoju Obszarów Wiejskich w celu sfinansowania działań UE na rzecz uregulowania programów jakościowych.

Wzmocnić oznaczenia ChNP/ChOG

Dokument proponuje utrzymanie odrębności programów ChNP i ChOG, pomimo pewnych wezwań o ich połączenie, oraz zaostrza przepisy związane z rejestrowaniem i funkcjonowaniem tych oznaczeń - w celu wzmocnienia ich „wiarygodności” i utrzymania ich w centrum unijnego obrotu produktami spożywczymi.

W odniesieniu do obydwu etykiet producenci unijni będą zobowiązani do używania „odpowiednich symboli Unii na opakowaniu”, natomiast dla uczestników spoza Wspólnoty przepis ten pozostanie dobrowolny. Kwestie techniczne dotyczące samych etykiet – oraz np. tego, jak symbol łączy się z tekstem określającym pochodzenie, zostaną sprecyzowane w odpowiednim czasie.

Obecnie uważa się, że pomiędzy programami unijnymi a etykietowaniem krajowym istnieje niezbyt korzystna kolizja – jest to problem, który propozycje w projekcie starają się przezwyciężyć poprzez ograniczenie krajowej „ochrony przejściowej” do czasu, gdy wniosek o objęcie towaru ochroną w całej UE znajduje się w fazie oczekiwania na rozpatrzenie i zastrzegając, że etykieta tymczasowa będzie miała skutek prawny wyłącznie na terenie owego państwa członkowskiego.

Kryteria wejściowe do systemu dla obydwu programów pozostają bez zmian, a jedynym nowym dodanym elementem do zakresu rodzajów produktów żywnościowych, których to dotyczy, są czekolada i wyroby na bazie czekolady.

Aby produkt zakwalifikował się jako ChNP, należy dowieść, że wywodzi się on „ze specyficznego miejsca, regionu lub kraju, i którego jakość lub charakterystyczne cechy są w sposób zasadniczy lub wyłączny uwarunkowane faktem istnienia szczególnego otoczenia geograficznego wraz z jego nieodłącznymi czynnikami naturalnymi i ludzkimi”. Wszystkie kroki produkcyjne muszą odbywać się na tym obszarze.

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

Prawa autorskie do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione

Natomiast jeśli chodzi o wniosek ChOG, musi on również lokalizować produkt w specyficznym miejscu pochodzenia, gdzie "dana jakość, reputacja lub inne charakterystyczne cechy produktu należy zasadniczo przypisać temu pochodzeniu geograficznemu".

Szerszy zakres źródeł pochodzenia składników

Projekt dokumentu wprowadza pewną elastyczność, w tym w określonych okolicznościach - możliwość pozyskiwania surowych składników produktów ChNP (np. mleka stosowanego w serach ChNP) z „bardziej rozległych obszarów”.

Odpowiadając na kwestie poruszone w jednej z kluczowych debat w procesie konsultacyjnym, dokument kategorycznie rozprawia się z wszelkimi próbami ograniczania liczby producentów, którzy uzyskują możliwość stosowania danej etykiety. „Korzyści z tej polityki dla sektora rolno-spożywczego i dla konsumentów można osiągnąć tylko wówczas, gdy każdy rolnik, który sobie tego życzy, będzie miał dostęp do tych programów”, stwierdza dokument.

Przypomina się, że ChNP i ChOG nigdy nie będą mogły stać się nazwami generycznymi, nawet jeśli samo określenie w ramach chronionej nazwy jest generyczne (np. 'Gouda' w 'Gouda Holland', która wkrótce ma uzyskać status ChOG).

Dokument stwierdza tymczasem, że produkty chronione w UE nie mogą rościć sobie wyłącznego prawa do jakichkolwiek ras zwierzęcych lub odmian roślin, które znajdują się w zakresie ich (chronionej) nazwy.

Dokument powtarza, że znaki towarowe, które wchodzą w kolizję z nazwą ChNP/ChOG i wobec których wnioski są składane później, będą odrzucane, wyjaśnia jednak, że wcześniej istniejący znak towarowy może nadal współistnieć z nową etykietą ChNP/ChOG, nawet w przypadku pewnej kolizji związanej z nazewnictwem. Można nawet połączyć obydwie elementy, jeśli dany produkt spełnia odpowiednie kryteria ChNP/ChOG.

Większy i bardziej gruntowny przegląd planowany jest dla trzeciego programu – GTS – który podczas konsultacji dostał się pod silny ostrzał krytyki.

Projekt raportu proponuje ograniczenie stosowania tej etykiety do produktów przetworzonych zawierających jako „zasadniczy składnik” produkt o statusie ChNP, albo ChOG. Zamysł ten ma nadać GTS odrębną, ale spójną tożsamość w odniesieniu do szerszej polityki jakości, a także wywołać wrażenie tradycyjnych łańcuchów dostaw przebiegających poprzez dany region.

Kwalifikowalne kategorie produktów

Kategorie produktów uprawnione do noszenia etykiety GTS byłyby następujące: dania gotowe, piwo, czekolada i jej produkty pochodne, chleb, ciasto, ciastka, wyroby cukiernicze, herbatniki oraz napoje wytworzone z roślin tudzież makaron – niektóre z tych kategorii wchodzą w kolizję z samymi kategoriami ChNP/ChOG. Lody (mleczne), sorbety, zupy, buliony i sosy wcześniej były produktami kwalifikowalnymi, ale nie posiadają tego atrybutu według nowych planów.

Wymóg, aby składniki ChNP/ChOG występowały w GTS, idzie ręką w rękę z nowymi wskazówkami, które mają na celu uregulowanie sposobu stosowania – i etykietowania -składników ChNP/ChOG w innych, bardziej generycznych wyrobach.

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

Prawa autorskie do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione

Dokument roboczy Komisji, będący w obiegu razem ze wstępnymi propozycjami, zaleca, aby wszelkie produkty przetworzone stosujące jako składnik ChNP lub ChOG, mogły podawać na liście składników (w formie skróconej) nazwę unijnej etykiety. Wykorzystanie składników chronionych wraz z podaniem skrótu ChNP lub ChOG na liście składników może być wymienione – ale pod warunkiem, że aby uzasadnić takie odniesienie, ilość danego składnika musiałaby być „odpowiednia”.

Bardziej rygorystyczne ograniczenia występują jednak, gdy przychodzi do wymienienia faktycznej nazwy, pod jaką produkt występuje w handlu.

Jako przykład, jak może działać etykietowanie, dokument roboczy podaje, iż należy zezwolić na stosowanie określeń „Pizza roquefort” lub „Pizza zrobiona z sera ChNP Roquefort”; natomiast nazwa „Pizza Roquefort ChNP” byłaby narażona na pewne zamieszanie, czy etykieta jakościowa odnosi się do składników, czy do produktu końcowego – a takich niejasności należy unikać.

Idea wytycznych polega na zapobieganiu osiągnięcia przez zwykłe produkty generyczne sukcesu niejako „na plecach” marketingowej siły artykułów ChNP/ChOG, jeśli nie są one zasadniczą częścią produktu końcowego - i zezwoleniu na wyraźniejsze „podczepienie się” GTS pod marketingowy potencjał produktów ChNP/ChOG – jako składnika rzeczywiście „tradycyjnych” produktów przetworzonych.

W innej kluczowej zmianie dokument wstępny proponuje ustanowienie dla wszystkich nazw GTS obligatoryjnego przepisu, aby te, które spełniają kryteria, były nie tylko zarejestrowane, ale też *zastrzeżone*. Dotychczas program funkcjonował w pewnych przypadkach jako wyłączne etykiety chronione, a w niektórych równoległe z generycznym użyciem danej nazwy (ale minus etykieta UE).

„Funkcja nadawania rozgłosu, ale nie ochrony, tradycyjnym produktom najlepiej realizowana jest na szczeblu narodowym (lub regionalnym), a działań unijnych nie da się uzasadnić”, stwierdza dokument, wskazując, że aby uzyskać unijne uznanie, należy przedstawić rzeczywisty przypadek wyłącznego używania (danego) terminu.

W dalszych próbach ograniczenia programu do faktycznych produktów tradycyjnych, okres czasu, na podstawie którego trzeba będzie udowodnić „tradycyjność”, zostanie przedłużony z 25 do 50 lat; podejście to ma na celu upewnienie się, że techniki wytwarzania zostały przekazane przynajmniej z jednego pokolenia na następne.

Etykieta „rolnictwo górskie”

Dokument pokazuje, że Komisja planuje również wprowadzenie pojęcia „rolnictwo górskie” jako nowy „termin dobrowolnie zastrzeżony”.

Obecne pojęcia etykietowania podpadające pod tę kategorię obejmują w odniesieniu do oliwy z oliwek terminy „z pierwszego tłoczenia na zimno” i „pikantna”, „świeże” dla jaj oraz „wolnowybiegowe” dla mięsa drobiowego – i są faktycznie chronione i zastrzeżone dla beneficjentów użytkujących je zgodnie z przeznaczeniem, poprzez określenie unijnych kryteriów ich stosowania.

Niemniej jednak pozostają one opcjonalne i są przeznaczone do „pomagania rolnikom w identyfikacji cech i atrybutów nadających produktowi na rynku wyższą wartość dodaną”.

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

Prawa autorskie do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione

Nowy dodatkowy przepis będzie starał się wykorzystywać dobrodziejstwa płynące z odwoływania się do górskiego pochodzenia wyrobu poprzez zastrzeżenie tego terminu wobec artykułów „składających się z surowców pochodzących z obszarów górskich oraz produktów, których jakiegokolwiek przetwórstwo odbywało się także na obszarach górskich”, tak by zabezpieczyć „korzyści marketingowe danego regionu leżącego na terenach o niekorzystnym położeniu”.

Obszary górskie zostaną określone zgodnie z rozgraniczeniami stosowanymi obecnie dla odpowiednich programów z zakresu Rozwoju Obszarów Wiejskich (np. ONW).

Ta forma ochrony włączy też w ramy wstępnych propozycji nową podstawę prawną. Opcjonalnie zastrzeżone terminy mają być określone wraz z ChNP/ChOG i GTS jako „Unijny program jakości” – i regulowane będą raczej w związany z nimi sposób. Jest to bardziej prawdopodobne niż to, że będą one nadal istnieć jako obowiązkowe normy handlowe/ marketingowe.

Dokument stwierdza: „terminy opcjonalne”, które opisują techniczne cechy produktu do celów wdrożenia obowiązkowych norm handlowych i nie są przeznaczone do informowania konsumentów o tych cechach produktu, nie powinny zostać zastrzeżone w ramach niniejszego programu.

Inną ważną nowością w ramach reorganizacji systemu jakości jest zaproponowane stworzenie ogólnounijnego symbolu w celu wyróżnienia produkcji lokalnej, który miałby być stosowany w połączeniu z etykietą „produkt z mojego gospodarstwa” – dotyczy to osób zaangażowanych w sprzedaż bezpośrednią.

Panuje opinia, że odpowiedniejsze jest pozostawienie decyzji o zasadach kwalifikowalności państwom członkowskim i pozostawienie w ich gestii także funkcjonowanie programów. Państwa członkowskie zostały poproszone o zaangażowanie się w „program marketingowy sprzedaży bezpośredniej” w celu pobudzenia rynków rolnych oraz w inne środki do tworzenia bezpośrednich kontaktów producent-konsument.

Posunięcie to odpowiada na skargi z przeszłości – że pomimo faktu, iż drobni rolnicy stanowią podstawowe oparcie dla unijnych tradycji spożywczych, nie korzystają oni z ekonomii skali niezbędnej do tego, by pozwolić sobie na należyte administrowanie istniejącymi programami jakości.

Komisarz ds. Rolnictwa Dacian Ciolos długo mówił o potrzebie umiejętnego powiązania działalności drobnych rolników z rynkami lokalnymi – a w przeciekach z zeszłotygodniowego dokumentu w sprawie reformy WPR już zapowiedziano wsparcie sprzedaży bezpośredniej w ramach II Filaru.

Wszystko jasne w sprawie etykietowania pochodzenia w przyszłości

Wielu uczestników rynku – w tym szereg państw członkowskich – naciska na szerszy zakres krajowej ochrony pochodzenia, widząc w tym sposób na dodawanie wartości lokalnym produktom wysokiej jakości.

Obecny projekt dokumentu nie uwzględnia bezpośrednio tego żądania, ale tworzy fundamenty dla takiego działania w nieodległej przyszłości.

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

Prawa autorskie do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione

Proponuje się, aby przepisy WPR w sprawie standardów handlowych zostały uzgodnione z Traktatem Lizbońskim w taki sposób, który nadaje Komisji jasne pełnomocnictwa dotyczące rozszerzenia oznaczeń pochodzenia na nowe kategorie produktów na bazie indywidualnych przypadków.

Próbując odpolitycznić to zagadnienie i uczynić je raczej kwestią techniczną dla komitetów Komisji, sugeruje się, że reformy jakościowe powinny dokonać niezbędnych dostosowań w celu wprowadzenia do wszystkich sektorów „podstawy prawnej odnośnie obowiązkowego oznaczania miejsca uprawy bądź hodowli”.

„Pozwoli to Komisji – po dokonaniu odpowiedniej oceny oddziaływania i na bazie indywidualnej – na przyjęcie delegowanych ustaw dotyczących potencjalnego obowiązkowego etykietowania w miejscu uprawy/hodowli na odpowiednim szczeblu geograficznym, tak by spełnić żądania konsumentów w zakresie przejrzystości i dostępu do informacji” – stwierdza projekt dokumentu.

Obiecując utrzymanie istniejących etykiet pochodzenia (np. dla owoców i warzyw), projekt dokumentu daje wyraźną wskazówkę, że pierwszym sektorem, gdzie przepisy zostaną rozszerzone, będzie mleczarstwo – kwestia jest już obecna w bieżących dyskusjach w tej branży.

Źródło: *Agra Europe Weekly z 15 października 2010 r.: „Details of EU quality policy revamp emerge”.*

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

Prawa autorskie do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione